

2. »Norec, ki so ga umorili«

Ustanovitelj Opus Dei – življenjepis sv. Jožefmarija Escrivája.

16. Dec. 2018

[↗ Nazaj na kazalo](#)

Od trenutka, ko je gospa Dolores prerokovala, da se bodo nemiri v narodu končali 25. julija, na praznik apostola Jakoba, zavetnika Španije, je minilo že več kot eno leto vojne. Poleti 1937 so nacionalistične čete osvajale kantabrijsko obalo in po

zavzetju Santanderja naposled pregnale republikanske sile iz Asturije ter pripojile svoji coni ves severni pas polotoka. S tem je Negrínova vlada izgubila premoč glede vojaške številčnosti, zaradi česar se je ob izenačenju sil obetala dolgotrajna vojna. (Optimisti so bili še vedno mnenja, da je konec že blizu.)

Ustanovitelj je v mislih premleval dogodke zadnjih mesecev. Najbolj očitno je bilo, da je na madridsko prebivalstvo vedno močnejše pritiskala lakota. Kaj vse so morali prestati njegovi zaprti sinovi! V Zaporu sv. Antona sta bila nekaj časa Álvaro in Chiqui. Včasih so jim pripadniki revolucionarnih milic v svoji okrutnosti dajali jesti celo človeške iztrebke.^[1] Potem ko je prestal celo vrsto kazni, je Chiqui ponovno prišel v Madrid v začetku septembra 1937, zagorel in sijočega videza, z dovoljenjem za nekaj dni

odsotnosti iz vojaške enote. »Chiqui je v odlični formi,« piše Isidoro v slovesnem tonu, »celo redi se, ker si dela zalogo. Najprej je v kasarni, potem pa gre domov in se loti istega opravila. Noče, da bi se v kasarni kdorkoli okoriščal z njegovo hrano.«^[2]

Ali ni bil razlog za zahvalo Bogu to, da je uspel za vse svoje otroke v republikanski coni ugotoviti, kje se zadržujejo? Dobre novice je imel celo o Ricardu, ki je že prebegnil v nacionalistično cono. Nihče pa še več let pozneje ni vedel, da je Ricardo pobegnil na čudežen način in ponoči prečkal dve fronti, ravno nekaj dni preden je v Madrid prispel ukaz, da naj ga kot »fašista« aretirajo.^[3]

Kaj pa seznam mrtvih, pogrešanih in umorjenih? Redke so bile družine, ki jih ni zadela vsaj kakšna nesreča. Tako je bilo tudi s člani Dela. Pepe Isasa je padel na fronti. Manolo je

izgubil dva brata, enega v vojni, drugega v pobojih. Albaredov oče in eden od njegovih bratov sta bila ob izbruhu vojne ubita v kraju Caspe, kjer so živeli ...^[4]

Med tegobami, ki jih je moral prestajati v času skrivanja, je bilo za Jožefmarija posebej neprijetno to, da je moral prenašati umazanijo, čeravno ni nikoli ostal brez vode in mila ter drugih sredstev za preganjanje – kot je pravil z besedami sv. Terezije – tiste »slabe družbe«: stenic, bolh in uši. Naj so se azilanti še tako trudili, se »uške« zlepa niso hotele odseliti s konzularnega ozemlja. In če pomislimo na stanje tiste izbice, ki je poprej služila kot skladišče za premog, so bili dejanski vsiljivci oni sami, pribežniki. (Santiago je imel blazino poleg očeta, in ko je ta na koncu pisem, namenjenih v Valencijo, kot kraj zapisal »Tegucigalpa«, ga je on rahlo

popravit: »Tegušigalpa«.) Živalce pa se za to niso kaj dosti menile. Poleg omenjene »slabe družbe« je bilo še obilo drugega mrčesa.^[5]

Soba, ki jo je oče delil s Juanom v penzionu na Ulici Ayala, z dvema žimnicama na tleh, je pomenila neprimerljivo višji standard. Njena velika prednost je bila dostopna kopalnica brez strogo odmerjenega urnika in dolge jutranje čakalne vrste v konzulatu. In četudi so jutra ob koncu poletja postajala vse hladnejša, se je duhovnik vsak dan okopal v mrzli vodi. Tega ni počel iz užitka, ampak ker ni bilo prhe. Za podhranjen organizem takšna kopalnica ni bila ne prijetna ne priporočljiva.^[6] Njegovo telo, zdelano od lakote in duševnih muk, je bilo tik pred tem, da znova podleže zaradi izčrpanosti, zaradi revmatizma ali da zboli za diabetesom, ki se je že začel kazati v nekaterih znakih, kot na primer v potrebi po pogostem uriniranju.

Možno je, da je v tišini prestal nekaj napadov vročine, saj je v nekem pismu iz tistega poletja 1937 mogoče prebrati: ***Madrid je prava skrajnost in vročina je občutna kot še nikoli. Toda – paradoks – včasih me zebe in se moram zaviti v odejo z velike postelje, da je kaj učinkna. Kriv je želodec, brez dvoma.***^[7]—

Ob času kosila je Jožefmarija hodil na Ulico Caracas, kjer so živeli Escrivájevi. Popoldne je svojo mater pogosto peljal na sprehod. Tako se je gospa Dolores privajala na sinov shujšani obraz, ki ga ni prepoznala, ko ga je nekaj tednov poprej obiskala na konzulatu. Trpljenje in odrekanja so pustila svojo sled na Madridčanih, tudi na gospe Dolores, katere lasje so že sivele. Sin pa je na materinem obličju videl vedro tančico trpljenja, ki ga je spominjala na Žalostno Marijo, kupljeno na Angelovem trgu. Mati in sin sta zdaj lahko brez bojazni govorila o preteklih stiskah

in nevarnostih. V duhovnikovem umu so se drug za drugim vrstili spomini.

Tista preteklost, za oba tako nabita z dogodki, je segala le do 20. julija 1936, ko je Jožefmarija, ne da bi to opazili sosedje, prišel na dom svoje matere oblečen v kombinezon. Potem so se kmalu začeli napadi na cerkve in samostane ter lov na duhovnike. Služinčadi ni bilo mogoče zaupati, saj je bilo v soseski več žensk, ki so bile komunistke; in po besedah njegovega brata Santiaga »je nekdo iz tiste hiše dejal, da se v našem stanovanju skriva duhovnik in da ga je treba ubiti«. ^[8]

Jožefmarija je, kot vemo, moral v naglici zbežati nekaj dni pozneje, ko je bila napovedana preiskava, kateri je sledilo še več nadaljnjih. V nadstropju pod stanovanjem gospe Dolores, kjer je živel upokojeni vojak po imenu Paniagua s sinom, ki je bil

kadet in je po čudežu preživel napad na vojašnico »Cuartel de la Montaña«, in še z drugim sinom, ki je bil falangist, so milice aretirale več članov družine. Vendar se odtlej, neverjetno, niso več vrnili v hišo Escrivájevih niti niso sprožili poizvedovanja, čeprav je bila podoba duhovnika – »nezamenljivega, ker je vedno nosil talar« – dobro znana po vsem mestnem okolišu.^[9]

Le nekaj dni po Jožefmarijevem begu, pripoveduje Juan Jiménez Vargas, so bili Escrivájevi priča mračnemu dogodku: »umoru na ulici, v zgodnjih večernih urah. Zaslišali so glasen hrušč, in misleč, da je bila ena od patrulj, ki so hodile po hišah, so pogledali z balkona, seveda na skrivaj, ob zaprtih polknih, skozi reže [...]. Videli so nekaj borcev, kako tečejo za nekom, ki ni mogel ubežati, in ubili so ga na licu mesta, truplo pa je ostalo na ulici.«^[10]

Ti poulični uboji niso bili redki. Minila sta dva meseca od tistega dogodka, ko sta oktobra 1936, pripoveduje Santiago Escrivá, sestri gospoda Norberta, duhovnika iz Zavoda za bolne, potrkali na vrata stanovanja na Ulici Doctor Cárceles. »K nam na obisk,« pričuje Santiago, »sta prišli dve sestri Jožefmarijevega prijatelja, duhovnika g. Norberta, ki sem ga že omenil. Prišli sta po denar, ki naj bi ga po njunih trditvah mi dolgovali njunemu bratu. Ker to ni bilo res, se je pri pogovoru napetost začela stopnjevati do te mere, da sta moji materi rekli – ne vem, kje sta to pobrali –, da sta videli Jožefmarija mrtvega: da je visel z drevesa na ulici. Tedaj se nisem mogel več zadrževati in sem jima povedal, kar se mi je zdelo, da si zaslužita, ter ju vrgel iz hiše.«^[11]

Tudi če dopustimo, da je v tistih dveh gospodičnih v določeni meri delovala domišljija, sta drznost te

novice in grozovitost njenih podrobnosti onkraj vsake možnosti, da bi šlo za laž. Govoričenje Norbertovih sester ni bilo gola izmišljotina. V tem pogledu sta bili bolj obveščeni od Jožefmarijevega brata. Če že nista videli na lastne oči, so pa truplo videli drugi sosedge in slišali pripadnike milic, kako so se bahali, ker so obesili duhovnika. Tako odmevna novica se je morala hitro razširiti po okolišu, in to še toliko bolj, če je bilo truplo izpostavljeno pogledom vseh mimoidočih.

Možno je, da sta Carmen in gospa Dolores krajši čas, morda nekaj dni, trpeli zaradi tesnobe negotovosti, kajti v trenutku tistega umora se je Jožefmarija skrival na Ulici Sagasta in včasih je minilo več dni, ne da bi karkoli slišali o njem. Vendar pa je najverjetnejše to, da je gospa Dolores novico o nasilni smrti svojega sina izvedela od kakšnega soseda ter da

sta mati in hči Santiagu to prikrili. Ta je seveda zgodbo Norbertovih sester ocenil za čisto laž, saj je bil Jožefmarija oktobra 1936 živ in zdrav na varnem v kliniki doktorja Suilsa.

[12]

Kot zadnja je za svojo smrt izvedela žrtev sama, kajti 18. septembra 1937 piše svojim sinovom v Valencijo, pri čemer še ne ve zagotovo, ali je bil ustreljen ali obešen:

Novica z zamudo: večkrat so mi povedali – meni, in to naravnost v obraz –, da so mojega brata Jožefmarija našli obešenega na drevesu; v predelu Moncloa po pričevanju nekaterih oziroma na Ulici Ferraz po besedah drugih. Nekdo je prepoznal truplo. Druga različica zgodbe o njegovi smrti pravi, da so ga ustrelili.^[13]

Kako je mogoče, da v 170 pismih, napisanih v konzulatu, ni niti namiga na to »novico z zamudo«? Odgovor je

nadvse preprost. Do takrat Jožefmarija ni imel priložnosti za daljši in umirjen pogovor s svojo materjo. Brez dvoma je bila gospa Dolores tista, ki ga je obvestila o različnih verzijah, ki so krožile o njegovi domnevni smrti. Ne gre namreč za temo, ki bi slučajno in samovoljno prišla duhovniku na misel, temveč predstavlja zanj v tistih dneh septembra 1937 presenetljivo aktualno vest, katere odmev se kakor v stopničastem slapu odbija iz odstavka v odstavek skozi celotno pismo sinovom v Valenciji:

Predstavljajte si dedkov obraz ob takšnih novicah. Norcu, kakršen je moj brat, bi resnično vzbujal zavist takšen konec, morda še z dodatkom skupnega grobišča. Le kaj bi si ubožec še mogel želeči, ko je umirajoč ležal v razkošni sobi dragega sanatorija! Narobe sem rekel: takšen način preminutja (normalen, brez hrupa in zbujanja pozornosti), kakor

beden buržuj, je v najboljšem skladju z njegovim življenjem, delom in potjo. Umreti tako – oh, g. Manuel! – ... ampak nor, umreti od bolečin Ljubezni.

(Slednjo misel – nasprotje med nasilno in kričečo smrtjo sredi ulice ter tiho smrtjo na postelji, kakršna ga je skorajda doletela v sanatoriju dr. Suilsa – bo pozneje povzel v *Poti* in nakazal, da je v primeri s pozornost zbujujočo smrtjo bolj »junaško« ***umreti neopazno v dobri postelji, kot navaden meščan ... a od boleznih, ki se imenuje ljubezen.***)^[14]

V nekem drugem odstavku istega pisma, v katerem želi vlti poguma nekomu, ki si še ni opomogel od bolečine zaradi smrti svojega očeta, se znova dotakne »novice z zamudo«: ***Jaz – kar nasmej se! – nimam namena umreti: korakati, samo korakati.***^[15]

(Med poznejšimi ustanoviteljevimi spisi je še ena omemba tega dogodka, v nekem pismu članom Opus Dei iz leta 1943:

Ne pred ne po letu 1936 se nisem posredno niti neposredno ukvarjal s politiko. Če sem se moral skrivati in so me zasledovali kakor zločinca, je bilo to samo zaradi izpovedovanja vere, čeravno me Gospod ni štel za vrednega palme mučeništva. Nekega dne so pred hišo, v kateri smo živeli, obesili nekoga, ki so ga zamenjali z menoj.)^[16]

Kdo je bila žrtev, ni bilo nikoli ugotovljeno. Tisti umorjenec pa je vseeno bil na boljšem kot »neznani vojak«. Groba ni imel, a počival je v hvaležnosti ustanovitelja, v čigar spominu je zanj vedno gorel sijoč plamen. »Znano mi je,« pričuje msgr. Javier Echevarría, »da je za tistega človeka molil vse svoje življenje in

obenem Gospoda prosil odpuščanja za tiste, ki so uboj zagrešili.«^[17]

Duhovnik se je ponovno zavedel, da je prejel življenje naposodo in da je Gospod zbegal njegove preganjalce ter tako naklonil nekoliko miru njegovi družini.

↗ Naslednje poglavje

↗ Nazaj na kazalo

.....

^[1] Prim. Pismo članom Dela v Valenciji, EF-370406-1. Potem ko se je zatekel v neko depandanso finskega veleposlaništva, v katero so nato vdrle milice, je Álvaro pristal v Zaporu sv. Antona, o katerem on sam pove presenetljivo zgodbo. Tam je bil paznik, klicali so ga Petrov, ki mu je nekega dne prislonil pištolo na sence in mu rekel, da bi ga prav zlahka v tistem trenutku ubil, saj je bil

zagotovo duhovnik. (Álvaro je nosil očala in za tistega človeka je moralo to biti neizpodbitno znamenje za cerkveno izobrazbo.) Prim. Álvaro del Portillo, *Sum.* 884. Petrov – ali Petrof – je bil vzdevek, pod katerim je bil znan Santiago del Amo (prim. Javier Cervera Gil, *op. cit.*, str. 80).

[2] Isidorovo pismo Maríi Dolores Fisac Serna, 8. 9. 1937 (IZL, D-1213, 265).

[3] Prim. Ricardo Fernández Vallespín, RHF, T-00162, str. 37.

[4] Isidorovo pismo Maríi Dolores Fisac Serna, 21. 8. 1937 (IZL, D-1213, 254); in Pismo članom Dela v Madridu, EF-370725-5.

[5] ***To je raj za ščurke***, piše oče, da bi razvedril Valencijčane. ***Imamo velike, svečane in zloščene kakor kak egipčanski sveti hrošč. Druge je mogoče razvrstiti po debelini, od velikosti šivankine konice naprej.***

In kakšna harmonija barv! Treba bi bilo zapeti slavo Stvarniku: beli, platinasti, tobačno rjavi, pozlačeni, sivkasti, črni. Saj razumete ..., da se zelo zabavamo
(Pismo članom Dela v Valenciji, EF-370701-2; prim. tudi: Pisma Pedru Casciaru Ramírezu, EF-370727-3; Isidoru Zorzanu Ledesmi, EF-370420-1; idr.).

Ob drugi priložnosti zapiše: ***Danes, ko je Eduardico odprl neko knjigo, je naletel na krasno stenico. Kaj hočemo! Še dobro, da imajo tudi ščurki družbo*** (Pismo članom Dela v Valenciji, EF-370725-3).

^[6] Prim. Juan Jiménez Vargas, RHF, T-04152-III, str. 119.

^[7] Pismo članom Dela v Valenciji, EF-370725-3. V zvezi s potrebo po uriniranju kot posledico lažjega diabetesa, za katerim je morda bolehal že leta 1936, v času vojne, piše msgr. Álvaro del Portillo, da je

bil nekega dne na Ulici Serrano in je začutil to potrebo ter stopil do doma Isidora Zorzana, ki je živel tam blizu. Pozvonil je, toda ko ga je Isidorova mama zagledala, jo je popadel tak strah zaradi nevarnosti, če bi v hišo sprejela duhovnika, da mu je pred nosom zaprla vrata in ga ni spustila noter. Drugič se je v podobni situaciji odpravil v stanovanje Alejandra Guzmána. Prim. Álvaro del Portillo, *Sum.* 889, 890.

[8] Santiago Escrivá de Balaguer y Albás: *Sum.* 7326, in RHF, T-07921, str. 19.

[9] Juan Jiménez Vargas, RHF, T-04152-III, str. 139.

[10] *Prav tam.*

[11] Santiago Escrivá de Balaguer y Albás, RHF, T-07921, str. 20.

[12] Pričevanje doktorja Vargasa, ki je drugod skrajno podrobno, pa v tem

primeru ne gre dlje od tega, kar je povedal Santiago Escrivá, in doda, da se tisti dve gospodični »nista več vrnili in tista novica ni bila preverjena« (Juan Jiménez Vargas, RHF, T-04152-III, str. 69). Jožefmarija, kot bomo videli, trdi, da so tistega ubogega človeka »obesili pred hišo« na Ulici Doctor Cárceles, kjer je živela babica, kakor bi hotel povedati, da ni mogoče, da njegova mati in sestra tega ne bi izvedeli. To pa se je najbrž zgodilo v mesecu avgustu.

[¹³] Pismo članom Dela v Valenciji, EF-370918-1.

[¹⁴] *Pot*, št. 743.

[¹⁵] Pismo članom Dela v Valenciji, EF-370918-1.

[¹⁶] *Pismo 31. 5. 1943*, št. 45.

[¹⁷] Javier Echevarría, *Sum.* 2418; in Álvaro del Portillo, *Sum.* 877.

Andrés Vázquez de Prada

© Fundación Studium

pdf | document generated
automatically from [https://opusdei.org/
sl-si/article/2-norec-ki-so-ga-umorili/](https://opusdei.org/sl-si/article/2-norec-ki-so-ga-umorili/) (5.
Apr. 2025)